

Vastaus kirjalliseen kysymykseen irakilaisten laittoman maahantulon lisääntymisestä passidelegaation toimien seurauksena

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ville Tavion /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 352/2018 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä huolehtiakseen siitä, että irakilaisten laitton maahantulo Suomeen ei yleisty passidelegaation toiminnan käynnistyttyä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Laittoman maahanmuuton torjunnan tavoitteena on, että viranomaisyhteistyöllä ennalta estetään ja paljastetaan Suomeen suuntautuvaa laitonta maahantuloa ja sen järjestämistä, laitonta maassa oleskelua, ihmiskauppaa ja muuta rajat ylittävää rikollisuutta. Sekä yksilöiden itsensä että yhteiskuntajärjestyksen kannalta katsottuna on tärkeä yhtäältä ehkäistä laitonta maahanmuuttoa ja toisaalta tukea toimenpiteitä, jotka ohjaavat ulkomaalaisia saapumaan laillisesti maahan.

Laitonta maahanmuuttoa koskien on olennaista määritellä maahantulon ja maassa oleskelun tarkoitus. Mikäli ulkomaalainen saapuu maahan hakemaan turvapaikkaa, saa hän oleskella laillisesti maassa turvapaikkahakemuksensa käsittelyn ajan. Turvapaikanhakijan katsotaan siis oleskelevan maassa laillisesti sen aikaa, kun turvapaikkahakemuksen käsittely on kesken.

Hallitus kehittää laittoman maahantulon ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä osana EU:n jäsenmaiden ja Schengen-maiden sekä laittoman maahantulon lähtömaiden yhteistyötä. Lisäksi sisämaan ulkomaalaisvalvontaa tehostetaan Schengenin alueen sisärajoilta poistuneiden rajatarkastusten aiheuttamien haittojen korvaamiseksi.

Laittoman maahanmuuton torjunnassa olennaista on myös muuttoliikkeen juurisyihin vaikuttaminen. Irakin osalta maan vakautuminen, turvallisuustilanteen paraneminen ja peruspalveluiden saatavuus ovat keskeisiä edellytyksiä ihmisten halukkuudelle pysyä kotimaassaan sekä palata sinne. Esimerkiksi YK:n kehitysohjelma UNDP:n Irakin vakauttamisrahaston toimien avulla, joihin Suomikin on osoittanut tukeaan, on mahdollistettu jo 3,7 miljoonan erityisesti maan sisällä paenneen irakilaisen paluu kotiseuduilleen. Irakissa on silti yhä noin 2 miljoonaa maan sisäistä pakolaista.

Suomeen on viime vuosina saapunut noin 21 500 irakilaista turvapaikanhakijaa. Sittenkin turvapaikanhakijoiden määrä on lukuisten eri toimenpiteiden johdosta saatu vähenemään hyvin merkittävästi ja tällä hetkellä keskeiset toimet liittyvätkin kielteisen päätöksen saaneiden ja laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden vapaaehtoisen paluuseen ja palauttamiseen kotima-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 352/2018 vp

hansa. Oleskeluluvan on vuosien 2015–2018 aikana saanut noin 6300 irakilaista. Vapaaehtoisien paluun kautta tänä ajanjaksona on Irakiin palannut noin 3200 irakilaista. Vastaanottokeskuksissa on edelleen noin 5100 irakilaista. Vastaanottojärjestelmästä on vuosina 2015–2018 poistunut omatoimisesti noin 6400 irakilaista, todennäköisimmin Irakiin tai muualle Eurooppaan. Poliisi on onnistunut tällä tarkastelujaksolla palauttamaan Irakiin reilut 200 kielteisen päätöksen saanutta irakilaista.

Suomen on pystyttävä palauttamaan Irakiin henkilöt, joilla on kielteinen turvapaikkapäätös eikä mitään muitakaan edellytyksiä saada ensimmäistä oleskelulupaa Suomesta käsin haettuna. Keskusteluissa Irakin kanssa on pidetty sekä poliittisella että virkamiestasolla esillä muuttoliikettä koskevan niin sanotun yhteisymmärryspöytäkirjan laatimista. Tavoitteena on muuttoliikettä laaja-alaisesti käsittelevä pöytäkirja. Palautuksia koskeva yhteistyö on tärkeä osa tätä kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Huomionarvoista tässä yhteydessä on se, että Suomen hallitus on syksyn budjettiriihessä päättänyt osoittaa ulkoministeriölle varoja suurlähetystön uudelleenavaamiseen Bagdadiin. Paikalla oleva suurlähettiläs ja suurlähetystö parantavat suhteiden hoidon ja paluusiin liittyvien neuvottelujen käynnin mahdollisuuksia merkittävästi.

Turvapaikanhakija voi tietysin edellytyksin tehdä työtä Suomessa odottaessaan hakemuksensa käsittelyä. Oikeus työntekoon alkaa kolme kuukautta turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen, jos hakijalla on hyväksyttävä matkustusasiakirja. Muutoin oikeus työntekoon alkaa vasta kuuden kuukauden kuluttua. Turvapaikanhakija voi myös hakea oleskelulupaa työnteon perusteella. Luvan saamiseksi tulee täyttää kaikki oleskeluluvan yleiset edellytykset mukaan lukien se, että hakijalla on voimassaoleva passi.

Suomessa toimivat ulkomaisten edustustot myöntävät passeja oman maansa kansalaisille osana normaalia toimintaansa. Irakin Suomen edustustolla ei ole ollut käytössään laitteistoa, jolla voidaan ottaa passihakemukseen liitettävät biometriset tunnisteet, joten se ei ole voinut myöntää passeja irakilaisille. Lähin paikka, missä Suomessa oleskelevat irakilaiset voivat jättää passihakemuksen on Irakin edustusto Tukholmassa. Suomesta ei voi kuitenkaan matkustaa Tukholmaan jättämään passihakemuksen ilman voimassaolevaa matkustusasiakirjaa.

Koska Irakin Suomen edustustoon ei olla sijoittamassa teknistä välineistöä passihakemuksen vastaanottamiseksi, Irakin sisäministeriö suunnittelee lähettävänsä lyhytaikaisen passihakemuksia vastaanottavan delegaation Suomeen, jotta erityisesti ne, joilla olisi perusteita saada oleskelulupa työn perusteella, voisivat sen saada. Pääsäännön mukaan oleskelulupaa ei voida myöntää, mikäli hakijalla ei ole voimassaolevaa matkustusasiakirjaa.

Passin hakeminen on täysin irakilaisten hakijoiden omassa harkinnassa, eivätkä viranomaiset voi vaikuttaa tähän hakemiseen. Viranomaisnäkökulmasta olisi yleisesti ottaen suotavaa, että kaikilla maassa oleskelevilla turvapaikanhakijoilla olisi voimassaoleva matkustusasiakirja.

Se että Suomessa oleskelevat irakilaiset hakevat ja saavat passeja oman maansa viranomaisilta, ei sinällään lisää laitonta maahantuloa Suomeen. On selvää, että henkilölle, joka on oleskellut Suomessa useita vuosia saamatta lopullista ratkaisua turvapaikkahakemukseensa, voi maassaoloaikana syntyä myös muita perusteita oleskeluluvan saamiselle.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 352/2018 vp

Helsingissä 8.10.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen